

UNCRPD – Opvolging van de interpellaties van de ministers over de uitvoering van de aanbevelingen voor België

PERSDOSSIER juli 2017

A) SITUERING

- 3 oktober 2014 : het Comité voor de rechten van personen met een handicap (het Comité) heeft zijn eindopmerkingen over het eerste verslag van België betreffende de uitvoering van de UNCRPD (Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap) verstuurd.
- 2 augustus 2019 : België zal zijn tweede en derde verslag over de uitvoering van de UNCRPD moeten bezorgen.
- Artikelen 4.3 en 33.3 van de UNCRPD bepalen dat personen met een handicap en hun representatieve organisaties zullen worden betrokken bij het proces voor de opvolging van de uitvoering van de UNCRPD.

B) ACTIE

- Het BDF heeft een "stand van zaken" gemaakt halfweg de aanbevelingen van de deskundigen en het voorleggen van het 2de verslag dat door het Comité wordt verwacht.
- Een brief werd verstuurd naar iedere minister van iedere regering, van ieder deelgebied van het federale België.
- In deze brief
 - werd herinnerd aan de context van de UNCRPD;
 - werd verduidelijkt welke aanbevelingen relevant waren gelet op de bevoegdheden van de betrokken minister;
 - werd gewezen op de absolute noodzaak personen met een handicap en hun representatieve organisaties te betrekken bij de besluitvorming die hen aanbelangt;
 - werd gevraagd welke concrete maatregelen de minister heeft genomen of van plan is te nemen om de aanbevelingen uit te voeren.

- Tijdschema

- juli 2016 : verzending van de brief met antwoord gevraagd tegen oktober
- januari 2017 : herinnering verzonden naar de Eerste Minister en de Ministers-Presidenten
- april en mei 2017 : integratie en analyse van de gegevens door het secretariaat van het BDF (zie punt c)
- 29 juni 2017 : werkvergadering met de verenigingen die lid zijn van het BDF, om de actiegebieden en -prioriteiten te bepalen (zie punt d)
- augustus 2017 : contacten met de pers en sensibilisering van het publiek (zie punt d)

C) ANALYSE IN FUNCTIE VAN DE "VOORNAAMSTE AANBEVELINGEN VAN HET COMITÉ VAN DE RECHTEN VAN PERSONEN MET EEN HANDICAP"

Het secretariaat heeft de ontvangen informatie samengevat; deze synthese werd vervolgens vergeleken met de voornaamste aanbevelingen geformuleerd door het Comité van deskundigen voor de rechten van personen met een handicap bij de VN, en die betrekking hadden op:

1. Het bestaan en de werking van de adviesraden (art. 4.3 van het Verdrag)
2. Bevordering van bewustwording (art. 8)
3. Toegankelijkheid (art. 9)
4. Gerecht (art. 12 & 13)
5. Vrijheid en veiligheid, foltering en vernederende behandelingen (art. 14 & 15)
6. Zelfstandig wonen en deel uitmaken van de maatschappij (art. 19)
7. Woning / Gezinsleven en levensstandaard / Sociale bescherming (art. 23 & 28)
8. Onderwijs (art. 24)
9. Werk en werkgelegenheid (art. 27)
10. Statistieken (art. 31)

Deze aanbevelingen werden samengebundeld vanuit 5 benaderingen:

1. Adviesraden (art. 4.3) en statistieken (art. 31), omdat zij een van de pijlers voor de besluitvorming van de beleidsverantwoordelijken zijn
2. Toegankelijkheid (art. 9), voor de transversale gevolgen ervan, die alle ministers aanbelangen

3. Gerecht (art. 12 & 13) en Vrijheid en veiligheid, foltering en vernederende behandelingen (art. 14 & 15), komen aan bod in een enkel punt omdat de Minister van Justitie daarvoor bevoegd is
4. Onderwijs (art. 24), Werk en werkgelegenheid (art. 27) en Levensstandaard en Sociale bescherming (art. 28) omdat ze zorgen voor de ontplooiing van de persoon
5. Eerbiediging van de woning & Gezinsleven (art. 23) Zelfstandig wonen en deel uitmaken van de maatschappij (art. 19) omdat ze een van de essentiële grondslagen voor een menswaardig leven zijn

D) 29 JUNI 2017 : WERKVERGADERING MET DE VERENIGINGEN DIE LID ZIJN VAN HET BDF

- voorstelling van de analyse door de RvB van het BDF (punt c)
- gedachtewisselingen en discussies met de verenigingen die lid zijn
- prioriteren van de politieke interpellaties (zie 5 fiches verder)

E) 10 JULI 2017 : RvB VAN HET BDF

Afronding en definitieve opties door de RvB van het BDF

FICHE "ALGEMEEN KADER"

- Op internationaal niveau

Op 13 december 2006 keurt de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (UNCRPD) goed.

De UNCRPD voert geen nieuwe rechten in; ze bevestigt opnieuw dat de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens van 1948 ook geldt voor personen met een handicap. De VN heeft immers vastgesteld dat in een zeer groot aantal landen de grondrechten niet worden nageleefd ten aanzien van personen en kinderen met een handicap en dat de medische en paternalistische benadering van de handicap hen altijd isoleert in een situatie van afhankelijkheid en van weigering de facto van hun grondrechten. In elk land moet gewerkt worden aan de sociale voorstellingen van de handicap.

De UNCRPD heeft uitdrukkelijk herinnerd aan de menselijke dimensie van de rechten van personen met een handicap en heeft de concrete draagwijdte verduidelijkt ten opzichte van hun levensrealiteit. Om de UNCRPD op een passende manier te kunnen uitbreiden gelet op de duidelijke behoeften van personen met een handicap, hebben de VN geëist dat in iedere Staat de vertegenwoordigers van personen met een handicap, via hun adviesraden, zouden betrokken worden bij het denkwerk en bij de politieke besluitvorming. Het gaat hier om de welbekende slogan: "niets over ons zonder ons".

Door de rechten van de mens van personen met een handicap opnieuw te bevestigen, en door dit inspraakproces, zorgt het Verdrag dus voor een verandering van paradigma.

- België : juridische situatie

België heeft de instrumenten voor de bekrachtiging van de UNCRPD op 2 juli 2009 ingediend, na een stemming in het Parlement van elk deelgebied.

De verschillende door de UNCRPD voorziene mechanismen werden ingesteld.

Een of meerdere contactpunten werden aangeduid bij de federale overheid en bij ieder deelgebied en een coördinatiemechanisme werd bij de FOD Sociale Zekerheid opgericht (artikel 33.1 van het Verdrag).

De sensibilisering en de controle werden toevertrouwd aan UNIA (artikel 33.2). De laatste jaarverslagen van UNIA wijzen trouwens op een voortdurende toename van de meldingen van discriminatie wegens een handicap.

Wat betreft de deelname van het maatschappelijk middenveld (artikelen 4.3 en 33.3), zijn de adviesraden inzake handicap gemachtigd om te interpellieren. Op federaal niveau heeft de Ministerraad van 26/03/2015 iedere minister verplicht de Nationale Hoge Raad voor personen met een handicap (NHRPH) concreet en regelmatig te betrekken (en niet enkel hem in te lichten of te raadplegen) bij het denkwerk en het beslissingsproces voor dossiers die een invloed kunnen hebben op het leven van personen met een handicap.

- België : examen door het Comité van deskundigen

België heeft zijn eerste periodiek verslag in juli 2011 aan het Comité voor de rechten van personen met een handicap bezorgd (art. 32 van de UNCRPD). In dit verslag moest België uitleggen wat werd gedaan om de principes van het Verdrag toe te passen.

Op basis van de algemene werkwijze van de VN hebben de organisaties van het maatschappelijk middenveld de mogelijkheid gehad een alternatief verslag te bezorgen aan het Comité voor de rechten van personen met een handicap.

Het BDF, officieel lid van België bij het EDF (European Disability Forum), heeft op 20 februari 2014 een alternatief verslag ingediend in het kader van de 1ste evaluatie van België door de VN.

Op 3 oktober 2014 heeft het Comité voor de rechten van personen met een handicap de Belgische regering de conclusies van zijn analyse van de modaliteiten voor de uitvoering van het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap door België bezorgd.

In 21 aanbevelingen laat het de Belgische beleidsverantwoordelijken weten op welke gebieden vooruitgang nodig is, bij voorrang met het oog op een betere integratie van personen met een handicap in de Belgische samenleving.

België zal zijn tweede verslag in 2019 moeten indienen en zal in 2020 worden geëvalueerd. Het BDF zal een nieuw alternatief verslag bij deze gelegenheid voorleggen.

- België : de raadplegende functie

België valt doorgaans op door een traditie van raadpleging, voor de uitvoering van de UNCRPD, maar talmt wel met het installeren van de vereiste adviesraden en/of met het verschaffen van de middelen opdat ze hun representatieve rol op een autonome en zelfstandige manier zouden kunnen vervullen. Bij de 8 bestuursniveaus hebben slechts 5 een adviesraad ¹. Deze 5 raden hebben zeer uiteenlopende of zelfs zeer beperkte bevoegdheden; hetzelfde geldt voor de werkingsmiddelen, met als gevolg dat de structurele betrokkenheid van personen met een

1

Entiteiten	Raad	Betrokkenheid bij de denk- en beslissingsprocessen	Feedback van de politieke verantwoordelijken
Federale Staat	NHRPH	Uit eigen initiatief of op verzoek	Nihil
Vlaanderen	Nihil	Nihil	Nihil
Wallonië	Commission wallonne consultative des PH	Uit eigen initiatief of op verzoek	Nihil
Brussel	Conseil consultatif bruxellois francophone de l'Aide aux personnes et de la Santé (COCOF), section personnes handicapées	Uit eigen initiatief of op verzoek	Nihil
Brussel	Adviesraad voor Gezondheids- en Welzijnszorg (FGC) afdeling personen met een handicap	Uit eigen initiatief of op verzoek	Nihil
Brussel	Raad voor personen een handicap van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (in constructie)	Op verzoek	Nihil
Federatie Wallonië Brussel	Nihil	Nihil	Nihil
Duitstalige Gemeenschap	Nihil	Nihil	Nihil

handicap bij de denk- en beslissingsprocessen gewoonweg onmogelijk is in sommige entiteiten. De interpellatiemogelijkheid van bepaalde raden bestaat niet en hangt af van de goede wil van de beleidsverantwoordelijken. Er zit geen lijn in de raapleging van de beleidsverantwoordelijken; ze begint en eindigt vaak zonder de logica ervan te begrijpen (in 2016 werden op 17 adviezen verstrekt door de NHRPH 7 uitgebracht op verzoek van een minister en 10 op eigen initiatief en voorgelegd aan de bevoegde minister); er is doorgaans geen feedback over wat de beleidsverantwoordelijken ervan onthouden hebben.

- België : de wetteksten en de concrete situatie

België beschikt vaak over zeer goede wetteksten. De toepassing ervan op het terrein stelt echter dikwijls meer problemen.

En dus, al beschikt België inderdaad over ruime juridische mogelijkheden op het gebied van handicap, belet dit spijtig genoeg niet dat de inhoud en de menselijke dimensie van de UNCRPD in belangrijke mate wordt miskend, ook bij de politieke wereld. De draagwijdte van handistreaming wordt over het hoofd gezien door talrijke ministers, in die mate dat uit de ontvangen antwoorden blijkt, en onafgezien van het gebrek aan antwoorden van bepaalde ministers, dat ze handistreaming toepassen zonder het te weten ! De verbreiding van dit concept moet worden voortgezet, zoals dit werd gedaan (en nog verder moeten worden gedaan) voor het concept gelijkheid mannen-vrouwen: deze concepten zijn voor alle hervormingen en politieke acties rode draden waarover niet kan worden onderhandeld en moeten "leven" in de "oorspronkelijke kweebodem" van elk politiek denkwerk ! Iedere politici moet zich betrokken voelen !

In de praktijk, wanneer er teksten zijn, moeten ze dan wel worden toegepast en effectief nageleefd. De persoon met een handicap wordt de facto nog te vaak verplicht zich aan te passen aan een omgeving die hem wordt opgelegd en die hem niet de mogelijkheid geeft, zoals aan gelijk welke andere burger, levenskeuzes te maken en deel te nemen aan het maatschappelijk leven. Aanpassingen moeten uitgevoerd worden wanneer ze nodig en onontbeerlijk ² zijn voor de zelfredzaamheid en de deelname van personen met een handicap aan het maatschappelijk leven, ongeacht trouwens zijn fysieke, zintuiglijke of intellectuele functiebeperking. Wetten die niet worden toegepast leiden tot situaties waarbij personen met een handicap hun rechten niet kunnen laten gelden: dit is onaanvaardbaar; rechten moeten effectief worden en de niet-naleving ervan moet worden bestraft.

De toepassing van de teksten stelt ook vaak problemen wegens het gebrek aan middelen. Om effectief inclusief te zijn, is voor het beleid inzake handicap evenwel eerst het engagement en de betrokkenheid

² Dit is het wettelijk begrip "redelijke aanpassingen"

van de beleidsverantwoordelijken nodig. In een tweede fase moet de samenleving zich daarvoor inzetten en zich dit inclusief beleid eigen maken. Als dynamisch proces kan een inclusieve maatschappij enkel in een duurzaam perspectief passen en met de instemming en de samenwerking van de ganse samenleving.

De verdeling van de bevoegden tussen de verschillende bestuursniveaus, en de vaak gedeelde bevoegdheden, maken het allemaal nog ingewikkelder. België heeft aldus geen nationaal plan voor de inclusie van personen met een handicap; min of meer ambitieuze maatregelen worden uitgewerkt, maar telkens op een enkel bestuursniveau. Wegens het totaal gebrek aan samenhang tussen deze plannen en maatregelen worden ze soms helemaal nutteloos. Bij het beleid dat wordt gevoerd, wordt ook uit het oog verloren dat personen met een handicap, net zoals iedere burger, zich op verschillende plaatsen kunnen bevinden (woning, school, werkplaats, sociale activiteiten) en zich verplaatsen tussen hun levenscentra. Het erkenningsbeleid is evenwel bijna altijd gekoppeld aan de woonplaats van de persoon, waardoor hij begeleiding moet missen daar waar ze nodig is. Bv.: een slechtziend kind woont in Grimbergen en gaat naar school in Brussel: thuis zal het VAPH hem niet-verplaatsbaar "lees"-materiaal toekennen, maar niet in de school in Brussel. Daarnaast zal het Brussels Hoofdstedelijk Gewest niet tegemoetkomen in de schooluitrusting omdat het kind op het Vlaams grondgebied woont ! Bij gebrek aan een akkoord tussen de gewesten zullen de ouders het nodige leermateriaal moeten financieren.

Bepaalde ongewilde gevolgen van handistreaming kunnen ook vastgesteld worden: in een duidelijk merkbare logica van inclusie en gelijkheid voor iedereen wordt uiteindelijk onvoldoende rekening gehouden met de specifieke behoeften van personen met een handicap. De aanwijzende draagwijdte van de rechten volstaat niet als dusdanig: de omgeving is NIET toegankelijk voor personen met een handicap; zonder een geschikte aanpassing, in de vorm van een technische, informatieve, menselijke ondersteuning, is het een illusie te denken dat de persoon met een handicap zijn rechten zou kunnen laten gelden. Aldus:

- alhoewel het algemeen onderwijs in Vlaanderen als inclusief wordt voorgesteld, kan de uitdaging van inclusie de facto onmogelijk worden aangenomen bij gebrek aan opleiding van de leerkrachten wat betreft de levensrealiteit van kinderen met een handicap;
- alhoewel de algemene arbeidsmarkt zichzelf als inclusief beschouwt, maken ontoegankelijke vervoersmiddelen en het gebrek aan multimodaliteit de verplaatsingen naar het werk de facto onmogelijk;
- alhoewel de wet discriminatie op basis van een handicap bij een aanwerving bestraft, hebben te veel werkgevers nog altijd de reflex "opgelet ! handicap !", in plaats van enkel uit te gaan van het competentieprofiel en te bekijken wat zou kunnen worden aangepast op het gebied van werktijdregeling, vervoermiddelen,

werkinstrumenten, ... - zoals dit trouwens gangbaar wordt voor "valide » werknemers (telewerk, mobiliteitscheque, ...)-; de kandidaat werknemer met een handicap wordt niet beoordeeld op basis van zijn competenties, maar krijgt vaak een stempel wegens criteria die te maken hebben met zijn intrinsieke kenmerken en die niet relevant zijn voor zijn beroepsbekwaamheid; inclusie van personen met een handicap in een werksmilieu is een illusie indien de werkgever daartegenover geen overeenstemmende sociale verantwoordelijkheid heeft. Op de levensgebieden waar sommige waarden die de Staat evenwel beweert te onderschrijven spontaan niet aanwezig zijn, is het absoluut noodzakelijk te voorzien in werkings- en begeleidingskaders waardoor deze waarden effectief zullen worden dankzij concrete praktijken, desnoods met duidelijke verplichtingen en verbintenissen waarvoor eventueel sancties zullen worden opgelegd. In een liberale economie is het een illusie te denken dat zonder een extern, duidelijk en globaal systeem, de kandidaten werknemers die "anders" zijn in de onderneming op voet van gelijkheid zullen staan met de "standaard" kandidaat.

- alhoewel de Gewesten een code voor de toegankelijkheid van de openbare wegen en gebouwen hebben opgesteld, waarvoor strafrechtelijke sancties zijn voorzien indien hij niet wordt nageleefd, vervolgt het openbaar ministerie in de praktijk de overtredingen niet en in de overheidsopdrachten zijn geen boetes voorzien. Het ontwerpen, het toepassen en het controleren van toegankelijkheidsbepalingen wordt overgelaten aan de willekeur van architecten en ondernemers die relatief weinig gevoelig zijn voor de behoeften van personen met een handicap. Daarnaast, alhoewel bij een (wederop)bouw hellende vlakken zijn voorzien, worden de andere aspecten van de behoeften van blinde, slechthorende of verstandelijk zwakke personen vaak gewoonweg over het hoofd gezien. Een omgeving met informatie in braille, pictogrammen, deuren met automatische opening, loketten en elektronische zuilen met een "easy to read" taal, websites en mobiele applicaties die voldoen aan de criteria van "universele toegankelijkheid" ("AnySurfer"), ... zou iedereen meer mogelijkheden geven om deel te nemen aan het openbaar leven. Ter herinnering: er wordt algemeen aangenomen dat
 - 15% van de bevolking een functiebeperking heeft, die de zelfredzaamheid en de mogelijkheden om deel te nemen aan het maatschappelijk leven beperkt;
 - de aanpassingen op het gebied van toegankelijkheid een waardevolle hulp zijn voor 50% van de personen met een tijdelijk verlies van zelfredzaamheid (ouders met jonge kinderen, ouderen, personen die het moeilijk hebben de taal te begrijpen, ...) ;
- En de aanpassingen op het gebied van toegankelijkheid bieden ook gebruikscomfort aan 100% van de personen. De hoogte van de bus- en

tramhalten op hetzelfde niveau als het toegangsplatform van de trams, bussen en metro's van de MIVB wordt aldus door alle gebruikers gewaardeerd; die van de NMBS kunnen niet even tevreden zijn, gelet op het hoogteverschil tussen de perrons en de toegang tot de trein, ...

<p style="text-align: center;">FICHE 1. ADVIESRADEN (ART. 4.3) EN STATISTIEKEN (ART. 31)</p>

Statistieken en planning

Er is geen enkel nationaal plan (= interfederaal) om te voorzien in de behoeften van personen met een handicap.

Federale of gewestelijke actieplannen, wanneer ze bestaan, zijn vaak doelgerichte en thematische plannen. Ze dekken nooit alle behoeften, hebben doorgaans niet de (nodige) middelen, hebben geen tijdschema en bevatten geen indicatoren voor de evaluatie van de uitvoering.

Er is geen samenhang tussen de verschillende plannen, alhoewel de personen zich verplaatsen voor hun dagelijkse behoeften, in een regio A wonen en naar school gaan of werken in een regio B. Het is dus ontzettend betreurenswaardig dat de respectieve overheden niet rond de tafel gaan zitten om de nodige aanknopingspunten te regelen op het gebied van vervoer, onderwijs, hulpmiddelen en begeleiding, enz.

De verandering van paradigma vindt men niet terug op statistisch vlak: er is geen overgang van de medische dimensie naar een logica van mensenrechten. De definitie van een persoon met een handicap verschilt naargelang van de gereguleerde gebieden en is nog vaak medisch (aandoeningen, nood aan verzorging) en zonder aandacht voor de behoeften waarin moet worden voorzien met het oog op zelfredzaamheid en deelname aan het maatschappelijk leven. Wanneer de MIVB aldus weet dat X personen verlamd zijn wegens een arbeidsongeval, Y personen diabetici zijn die door het RIZIV ten laste worden genomen en Z personen een uitkering van Fedris ontvangen, heeft deze informatie geen meerwaarde voor het uitwerken van haar mobiliteitsplan; de MIVB zou daarentegen wel willen weten hoeveel personen zich alleen in de metro kunnen verplaatsen, met menselijke hulp, met technische aanpassingen, ... Deze informatie is nergens voorhanden.

De statistieken blijven medisch (classificatie voornamelijk per aandoeningen), worden niet vergeleken, noch benut opdat ze een antwoord zouden kunnen bieden voor de echte uitdagingen inzake behoeften aan zelfredzaamheid en inclusie.

Bij gebrek aan betrouwbare en globale gegevens is geen enkele planning noch geloofwaardige budgettering mogelijk. Alle behoeften worden vaak ofwel overschat, ofwel onderschat, of nog erger: miskend. Men is in België niet in staat te bepalen hoeveel personen nood hebben aan technische aanpassingen en/of aan menselijke begeleiding op het gebied van mobiliteit, onderwijs, tewerkstelling, ...

De UNCRPD geeft een definitie van de persoon met een handicap en benadrukt dat de dimensie omgeving deel moet uitmaken van deze definitie. Er moet een politieke wil aanwezig zijn om de bestaande databanken aan deze nieuwe definitie aan te passen om een beleid te kunnen voeren en acties te kunnen ondernemen die rekening houden met de behoeften van de personen in hun dagelijks leven.

Deze dubbele vaststelling wat betreft het gebrek aan planning en aan statistieken kan niet blijven duren. Het is ondenkbaar dat een doeltreffend beleid kan worden gevoerd voor behoeften ... die de beleidsverantwoordelijken uiteindelijk niet kennen !

De adviesraden van personen met een handicap

Ze moeten in alle entiteiten worden opgericht en op een zelfstandige en autonome manier werkzaam zijn. Ze moeten geraadpleegd en gehoord worden voor alle levensgebieden. Men moet ermee ophouden een handicap vanuit het oogpunt van de gezondheid te beschouwen: personen met een handicap ondersteunen houdt noodzakelijkerwijs in dat wordt voorzien in hun behoeften op alle levensgebieden !

De Verklaring van België in juni jongsteleden op het internationaal toneel is van essentieel belang. We citeren :

België kent een lange traditie van participatie. Dankzij het Verdrag is deze traditie verder verbeterd en versterkt en werd er op de verschillende beleidsniveaus een constructieve interactie met het middenveld teweeggebracht. Er bestonden reeds verschillende adviesraden en, in uitvoering van de aanbevelingen van het VNComité, hebben de overheden die nog niet geen adviesraad hadden, verdere stappen gezet in hun wil om een wettelijk kader uit te werken, in overeenstemming met de bepalingen van het Verdrag inzake onafhankelijkheid en initiatiefrecht.

Niettegenstaande de lange Belgische traditie van participatie is een daadwerkelijke betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld ook een leerproces. Beide partijen moeten elkaar leren kennen, wederzijds begrip en vertrouwen moeten opgebouwd worden. Zelfredzaamheid en onafhankelijkheid zijn cruciale elementen. Dit betekent dat de nodige personeels- en materiële middelen aan de adviesorganen worden toegekend. Daarnaast dient bijzondere aandacht te worden besteed aan de samenstellingen van de adviesorganen: alle handicapsituaties moeten vertegenwoordigd zijn en elk lid van de advies- en consultatieorganen moet op gelijke manier aan de activiteiten kunnen deelnemen.

In de entiteiten die thans geen adviesraad hebben, of die niet werkt volgens het voorschrift van de UNCRPD en van de "Principes van Parijs"

³, moet deze dialoog tussen de regering en de vertegenwoordigers van personen met een handicap nu zo snel mogelijk hervat worden. Hij alleen kan waarborgen dat het beleid en de acties kunnen voorzien in de behoeften van de personen in hun dagelijks leven.

Het BDF dringt erop aan dat de adviesraden zich absoluut vrij moeten kunnen uitdrukken. Het is van essentieel belang dat alle interpellaties moeten kunnen worden geuit en gehoord worden door de beleidsverantwoordelijken, met eerbied voor eenieders bevoegdheden: het maatschappelijk middenveld stelt voor, de beleidsverantwoordelijken hakken de knoop door en beslissen in een globaler kader (politieke, budgettaire, enz. beperkingen). EN de beleidsverantwoordelijken nemen dan opnieuw contact op met het maatschappelijk middenveld om hun beslissing uit te leggen, namelijk dat het verzoek van het maatschappelijk middenveld wordt verworpen, uitgesteld, gewijzigd, Enkel wanneer dit proces is afgerond, mag men spreken van een reële en constructieve deelname: het maatschappelijk middenveld kan een weigering begrijpen wanneer ze gemotiveerd is; het kan zich daarentegen nooit vinden in een geweigerde dialoog en in beslissingen die worden genomen in een ivoren toren waarbij de concrete behoeften totaal worden miskend.

FICHE 2. TOEGANKELIJKHEID (ART. 9)

- Alle politici moeten zich bekommeren om toegankelijkheid, ongeacht de gebieden waarvoor ze bevoegd zijn! Toegankelijkheid gaat alle leveranciers van goederen en dienstverleners aan. Om die reden moet een nationaal plan inzake toegankelijkheid worden uitgewerkt. Er zijn afzonderlijke politieke initiatieven geweest (studie over de toegankelijkheid van de OCMW's op federaal niveau, monitoring van de websites van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, herziening van de toegankelijkheidsnormen voor de gesubsidieerde infrastructuren in de Duitstalige Gemeenschap, ...), maar sluiten niet aan bij een nationale,

³ Pluralistische vertegenwoordiging, gegarandeerde onafhankelijkheid, onder andere door te kunnen beschikken over de nodige budgettaire middelen, stabiele werking (duidelijke duur van het mandaat in de benoemingsakte, enz.)

weldoordachte, overlegde en geïntegreerde planning, die voorziet in echte behoeften.

- Voor toegankelijkheid moet rekening worden gehouden met de behoeften van alle personen met een handicap, ongeacht hun functie beperking. Toegankelijkheid is niet enkel een kwestie van een hellend vlak voor een persoon in een rolstoel; het gaat hier ook over communicatie en informatie. Voor toegankelijkheid moeten alle handicaps aan bod komen. Dit betekent concreet
 - dat gebarentaal moet worden voorzien tussen een arts en een dove patiënt;
 - dat de essentiële pagina's van een website moeten toegankelijk zijn door middel van de "easy to read" taal;
 - dat ervoor moet gezorgd worden dat een automatisch loket toegankelijk wordt voor blinde, slechthorende personen (en die de instructies vaak niet kunnen lezen) en ook nog voor personen met een intellectuele functiebeperking of gewoonweg voor ouderen of personen van vreemde afkomst en die soms een beperkt begripsvermogen hebben.
- De stedenbouwkundige voorschriften verschillen van Gewest tot Gewest, maar het is absoluut noodzakelijk dat de Gewesten samenwerken in eenzelfde richting in het kader van een nationaal plan. Een planning en een coördinatie met betrouwbare middelen en realistische termijnen zijn onontbeerlijk. Een officieel en nationaal label zou toegankelijkheid voor iedereen ten goede komen. Zelfs al werden elementen voor een betere toegankelijkheid in de gewestelijke reglementeringen opgenomen, blijven het gebrek aan sancties en de niet-toepassing ervan een concrete uitvoering bemoeilijken.
- Alle wetgevende instrumenten moeten worden verstrekt, verplicht worden gemaakt en gecontroleerd worden. Er bestaan duidelijke en doeltreffende labels die voldoen aan de verwachtingen van gebruikers met een handicap; ze moeten worden bekrachtigd en toegepast op alle gebieden. Het is onaanvaardbaar dat de kosten van de gerechtelijke procedure ten laste van de verenigingen of particulieren die het gebrek aan toegankelijkheid aanklagen, worden gelegd, terwijl de reglementering fundamenteel niet door de overheid worden nageleefd !
- De opleiding van de bouwkundige professionals en van de ondernemers in ruime zin voor de zelfredzaamheid- en inclusiebehoeften van personen met een handicap, ongeacht hun functiebeperking, is een absolute noodzaak. In de cursus van architecten en bouwondernemers ontbreekt een verplichte module (alleen in optie in de Franstalige gemeenschap) die voorziet in de behoeften van persoon met een handicap (en van ouderen).
- Toegankelijkheid staat borg voor kwaliteit; ze wordt een echte economische uitdaging en garandeert het goed samen leven. Ze biedt een essentiële oplossing om de collectieve kosten voor de opvang van de vergrijzing van de bevolking te verminderen; ze laat ook toe zoveel mogelijk personen zelfstandiger te maken en ze meer aan het maatschappelijk leven te laten deelnemen.

- Producten en diensten die voor iedereen toegankelijk zijn, zijn een van de huidige echte uitdagingen voor de economische ontwikkeling en het creëren van jobs in ons land. Een persoon die buiten komt, die het internet en apps kan gebruiken, ... is een persoon die verbruikt ...
- *Design 4 All* blijft het ultiem doel voor conforme goederen en diensten voor iedereen. In een omgeving gebouwd volgens het schema van het universeel concept, zullen redelijke aanpassingen totaal overbodig worden !
- Voor de reglementering gelden bijzondere functionele bevoegdheden, maar alle ministers zijn verantwoordelijk voor de concrete toepassing !

<p style="text-align: center;">FICHE 3. GERECHT (ART. 12 & 13) EN VRIJHEID EN VEILIGHEID, FOLTERING EN VERNEDERENDE BEHANDELINGEN (ART. 14 & 15)</p>

- De nieuwe regeling betreffende de juridische bekwaamheid is een mooi voorbeeld van een hervorming volgens de geest en de tekst van de UNCRPD. Er blijkt niettemin een verschil bestaan tussen theorie en praktijk: de wet is goed, maar voor de passende toepassing ervan zijn technische middelen en personeel absoluut nodig opdat vrederechters beslissingen kunnen nemen en personen met een handicap en hun gezinnen kunnen worden begeleid, maar ook opleidingen voor professionals om vertrouwd te worden met de levensrealiteit van personen met een handicap en om concreet rekening te kunnen houden met wettelijke eisen.
- Evenzo bevat de recente wet over de bescherming van de maatschappij veel positieve vooruitgang; het groot probleem van de gedwongen hospitalisatie en internering voor onbepaalde duur blijft evenwel bestaan: er is nog altijd vrijheidsberoving, op basis van een medische evaluatie en zonder enig vonnis !
- In zijn positienota over internering van 2016 <http://ph.belgium.be/resource/static/files/Notes%20de%20position/2016-12-positienota-internering.pdf> vraagt de NHRPH dat de recente inspanningen voor een nauwe samenwerking tussen de departementen van Justitie en Volksgezondheid (bijv. federaal meerjarenplan voor geestelijke gezondheid, investeringen in zorg voor geïnterneerden, toename van het aantal opvangplaatsen in gespecialiseerde inrichtingen, opleiding en preventie, ...) de komende jaren voortgezet en zelfs versterkt worden, met de bedoeling geïnterneerden geleidelijk aan uit de gevangenis te halen en hun aangepaste verzorging te bieden door middel van de traditionele zorgcircuits. De Raad verklaart verder: *Een zorgtraject is een noodzakelijke voorwaarde die evenwel niet volstaat om de doelstellingen van de interneringsmaatregel te bereiken. Het moet gekoppeld worden aan begeleiding om de re-integratie van geïnterneerden in de maatschappij te bewerkstelligen.*

**FICHE 4. ONDERWIJS (ART. 24),
WERK – WERKGELEGENHEID (ART. 27)
EN LEVENSTANDAARD & EN SOCIALE BESCHERMING (ART. 28)**

Onderwijs

- Het is van essentieel belang terug te keren van de grondslag zelf van de school: de school mag niet beperkt worden tot een plaats waar lezen en rekenen wordt aangeleerd, maar moet voor alle kinderen een verplichte doorgangplaats zijn en een plaats voor onvoorwaardelijk delen van het leren van het leven; de school is een onontbeerlijke levensplaats om een zelfstandige en participatieve volwassene te worden en om het potentieel van het kind te benutten voor zijn toekomstige levensrealiteit.
- Inclusie blijft een absoluut doel waardoor ooit de keuze tussen het algemeen onderwijs en het gespecialiseerd onderwijs niet meer nodig zal zijn. In afwachting dat dit min of meer ver doel wordt bereikt, moeten tussentijdse stappen nu reeds worden gezet, die kinderen dichterbij elkaar brengen, ongeacht hun godsdienst, hun afkomst en ... hun handicap.
- De bewustmaking van de scholen en de opleiding van de leerkrachten van het algemeen onderwijs in verband met de behoeften van kinderen met een handicap moeten opgenomen worden:
 - in de hervorming van het Excellentiepact in de Franse Gemeenschap. In de huidige versie van het Excellentiepact komt het gespecialiseerd onderwijs niet aan bod en wordt de mogelijke herziening van de huidige benadering en regeling zelfs niet voorzien. Bij het denkwerk over het Pact werd absoluut geen rekening gehouden met de eventuele integratie van kinderen met een handicap die het zouden willen in het algemeen onderwijs ! Ieder kind heeft evenwel recht op onderwijs dat hem ondersteunt in zijn menselijke ontwikkeling en zijn levenskeuze. De ondersteunende diensten (CLB's, remediëring, ...) en de diensten voor voortgezette opleiding van de leerkrachten moeten inspelen op de behoeften van kinderen met een handicap;
 - in de hervorming van het M-Decreet in Vlaanderen: verkondigen dat het onderwijs inclusief is, is een uitstekend doel; er moet thans aangegeven worden welke uitdagingen de beleidsverantwoordelijken

moeten overtreffen. Men stelt immers vast dat bepaalde ouders die voor het algemeen onderwijs hadden gekozen, terugkeren naar het gespecialiseerd onderwijs, bij gebrek aan concrete en regelmatige begeleidingsmiddelen in de school;

- in de hervorming van het inclusief onderwijs in de Duitstalige Gemeenschap: er zijn procedures om de kinderen voor te lichten bij de schoolkeuze, maar de ouders kunnen niets beslissen. Het gaat om een "diagnose" gevolgd door een voorlichting waarvoor er geen keuzemogelijkheid is.
- Het gespecialiseerd onderwijs mag nooit een laatste uitweg zijn: het moet een welbewuste keuze zijn, en niet bij gebrek aan andere mogelijkheden of opgelegd worden. Vele gezinnen maken deze keuze niet en geven de voorkeur aan het gespecialiseerd onderwijs omdat het algemeen onderwijs niet is aangepast. Er zijn geen overgangsmogelijkheden tussen het algemeen en het gespecialiseerd onderwijs of ze werken niet. De budgettaire aspecten moeten grondig worden herzien met het oog op een daadwerkelijke en doeltreffende begeleiding van het kind, ongeacht het soort gevolgd onderwijs.

Werkgelegenheid

- Er is geen samenhang tussen de bestuursniveaus: de politieke entiteiten plegen geen (of onvoldoende) overleg en op nationaal niveau is er geen wil om een echt (weder)tewerkstellingsplan voor personen met een handicap te bevorderen. Erger nog: het valt voor dat een entiteit maatregelen neemt zonder zich bestaande maatregelen op een ander niveau aan te trekken, met als gevolg dat de personen zelf klem zitten tussen tegenstrijdige maatregelen. Voorbeeld: werkloosheidsuitkeringen voor personen met een verminderd verdienvermogen tussen 33% en 66%. Zie onder andere de adviezen van de HNRPH hierover (<http://ph.belgium.be/nl/adviezen/advies-2015-03.html>).
- Het activeringsbeleid (maatregelen « back to work » in het kader van het RIZIV) heeft enkel betrekking op werknemers: de werkgevers zijn helemaal vrij om al dan niet in het proces voor werkhervatting te stappen. Geen enkele sanctie noch aanmoediging werd voorzien. Uit de eerste verzamelde informatie zou blijken dat de maatregelen voor back to work door de werkgevers niet worden ondersteund, dat in de meeste gevallen de werknemers zelf de toepassing van de procedure vragen en dat de werkgevers die een mogelijke re-integratie niet kunnen of willen onderzoeken, de werknemer ontslaan wegens overmacht. Zonder politieke maatregelen waarbij de werkgevers aldus verplicht worden aan te sluiten bij een proces van maatschappelijke responsabilisering, zou back to work de percentages arbeidsongeschiktheid en invaliditeit in ons land wel eens op een zeer hoog niveau houden.
- Het beeld dat van de persoon met een handicap wordt gemaakt, blijft zijn maatschappelijke inclusie en zelfs de erkenning van zijn rechten afremmen. Dove personen zijn hiervan een zeer duidelijk voorbeeld, die de werkgevers vaak gelijkstellen met totaal onbekwame personen. De beleidsverantwoordelijken moeten:

- de tewerkstelling van personen met een handicap beschouwen vanuit een logica van "mainstreaming";
 - voldoen aan de verplichte toepassing van het VN-Verdrag wat betreft de definitie van een persoon met een handicap;
 - personen met een handicap "hulpmiddelen" ter beschikking stellen, die hen werkmogelijkheden zullen aanbieden (studiekeuze / onderwijs / opleiding / begeleiding);
 - werken aan de vertegenwoordiging van alle actoren (personen met een handicap, representatieve verenigingen, werkgevers, sociale partners, actoren op het gebied van onderwijs en opleiding, arbeidsgeneesheren, ...), onder andere door middel van sensibilisering
 - personen met een handicap aanmoedigen om op de arbeidsmarkt te treden.
- Er is weinig jobcoaching waarin de VDAB, het Forem of Actiris voor personen met een handicap moeten voorzien omdat de coaches worden geëvalueerd op basis van het aantal uitgaande dossiers, waarbij weinig of geen rekening wordt gehouden met het moeilijkheids criterium. Zonder maatwerk kan de persoon met een handicap onmogelijk worden geholpen. Er zijn ook randvoorwaarden en inzonderheid op het gebied van vervoer: blinde personen met een handicap moeten een job weigeren omdat het station waar ze de trein zouden nemen, geen bijstand voor personen met een handicap aanbiedt.
 - Evenzo kan een persoon met een handicap vaak geen zelfstandige worden omdat alleen al de handicap de toegang tot kredieten en verzekeringen in ruime mate afremt (overdreven premies) of gewoonweg absoluut onmogelijk maakt (weigering wegens een risico dat te hoog wordt beschouwd op basis van totaal uitsluitende medische criteria).

<p style="text-align: center;">FICHE 5. EERBIEDIGING VAN DE WONING & GEZINSLEVEN (ART. 23) EN ZELFSTANDIG WONEN & DEEL UITMAKEN VAN DE MAATSCHAPPIJ (ART. 19)</p>

- In de woning, in de zin van plaats waar men leeft, wordt dikwijls veelvuldig ingedrongen wegens de handicap. De instellingen bieden heel vaak een onvoldoende privéruimte; wat de woning betreft, heeft de handicap en/of de ziekte dikwijls tot gevolg dat de persoon binnen zijn 4

muren is afgezonderd; alleen al door de langdurige verzorging wordt de persoon afgezonderd, die bijna niet meer als een patiënt wordt beschouwd, ten nadele van zijn sociale activiteiten. De plannen autisme en zware zorgbehoevendheid, de Persoonsvolgende Financiering (PVF in Vlaanderen) voorzien in een aantal behoeften van personen en gezinnen. Er ontbreken evenwel nog steunmaatregelen voor de gezinnen (bv.: veralgemening en betaalbaarheid van de respijtdiensten) opdat personen met een handicap en hun omgeving een maatschappelijk leven in stand zouden kunnen houden.

- Personen met een handicap en hun gezinnen hebben een duidelijk verzoek: hun woning en de plaats waar ze leven kunnen kiezen, daar kunnen leven en kunnen buiten gaan ongeacht deze woning en de handicap.
- De woorden de-institutionalisering en gemeenschapsleven werden nog niet voldoende verduidelijkt. Sommige instellingen zijn gestart met het opvangen van enkele personen en zijn uiteindelijk grote instellingen geworden. Men treft ook tegenstrijdige logica's aan: men wil komaf maken met grote instellingen, maar de budgettaire en managementlogica dringt aan op het samenvoegen van kleinere structuren, die immers vaak niet de nodige financiële middelen hebben om te "overleven".
- In een individuele woning leven is evenmin een waarborg van vrijheid: er stellen zich problemen in verband met inkomsten en zelfredzaamheid evenals, soms, het feit dat de personen die hen "begeleiden" een autoritair en subjectief controlegedrag hebben. Logischerwijs mag men niet in de plaats van de persoon beslissen.
- De logica van de vrije keuze moet op de eerste plaats komen. Opdat een keuze mogelijk zou zijn, moeten er verschillende opties kunnen worden aangeboden: de persoon moet kunnen kiezen tussen een gemeenschapsleven, met een kwaliteitsvolle dienstverlening en voldoende middelen, en leven in een grotere structuur.
- Thuiszorg, het gebrek aan materiële hulp voor personen ouder dan 65 jaar, het aantal uren tolken gesubsidieerd voor dove personen, ... kunnen een zelfstandig leven en het deelnemen aan het maatschappelijk leven helemaal afblokken. Zelfs de PVF kan onvoldoende zijn wanneer er geen toegankelijke vervoersmiddelen zijn! Of wanneer het gesubsidieerd maximumbedrag voor privégebruik van de gebarentaal tot 36 uur/jaar is beperkt.

INFORMATIEVE BIJLAGEN

Tekst van het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap – bekrachtigd door België in 2009

Alternatief verslag opgesteld en gecoördineerd door het BDF – 20 februari 2014

Tekst van de aanbevelingen van de deskundigen van de VN – 3 oktober 2014